

**„Hadak útján”. A Népvándorláskor Fiatal Kutatóinak
XXI. Konferenciája a Szegedi Tudományegyetem
Régészeti Tanszéke és a Szegedi Középkorász Műhely
szervezésében.**

Absztrakt füzet

**Helyszín, időpont:
Szeged, Megyeháza, Csongrád terem
2011. november 23 – 25**

Támogatóink

Csongrád Megyei Kormányhivatal

Szegedi
Középkorász
Műhely

Magyar Kultúra Alapja

Szebenyi Tamás

Pecsételt kerámia Üllő szarmata telepén

Előadásom témája a megdöbbentő méretű üllői lelőhely kerámiaanyagának részét képező pecsételt díszű edénytöredékek csoportja. A leletanyag érdekességét az a tény adja, hogy bár a kutatás általánosan rómaiként határozza meg az ilyen díszű kerámiát, ám jelen esetben feltételezni lehet a szarmata eredetét. Munkám során ezen állítást próbáltam bizonyítani egyrészt a pannoniai, másrészt a környező provinciák pecsételt anyagának vizsgálatával. A mintakincs csoportokba rendezése, illetve ezek összevetése a mesterek által mintaként használt pannoniai pecsételt anyaggal (illetve közvetve a terra sigillatákkal) érdekes eredményeket hozott. Bár az egyes minták egyértelműen a provinciális anyagtól eredeztethetők, ám mind gazdagságukban, mind elhelyezkedésükben eltérnek a római előképektől. Az anyag korának meghatározása szintén számos problémát vet fel. Egy éremlelet kivételével a datálás a terra sigillata töredékek segítségével történhetett, ám a kettős datálás problémája miatt nem határozható meg pontos időszak. de az így is látszik, hogy a hasonló díszű provinciális anyagnál egy későbbi leletanyagról van szó. A pecsételt anyag vizsgálata így mindenképpen értékes adalékot szolgáltathat véleményem szerint a szarmata-római kapcsolatokhoz a fazekas technika elemének átvétele miatt. Továbbá a rontott darabokon keresztül betekintést nyerhetünk a pecsételési technikai háttéré mögé is. Az Üllői anyag kétségtelenül az eddig ismert legnagyobb mennyiségben tartalmazza az alföldi Barbaricumban megjelenő nem provinciális eredetű pecsételt kerámia azon csoportját, mely eddig kétségtelenül nem kapott kellő figyelmet.

Deák Rita – Mihácz-Pálfi Anett

A koponyatorzítás társadalomban betöltött szerepe a kora népvándorlás korban

A kora népvándorlás kori torzított koponyás temetkezések kérdése már a 19. század óta foglalkoztatja mind a régészeti, mind az antropológiai kutatást, azonban a két tudományág publikációi ritkán fedik egymást. Régészeti tekintetben a legszorosabban a témához kapcsolódó a torzított koponyájú egyének társadalomban betöltött szerepe. A kutatás alaptételévé vált az, hogy az 5. század elején még a társadalom vezető rétegének a privilégiuma volt koponyatorzítás, majd fokozatosan terjedt el a szokás az alacsonyabb társadalmi rétegek körében is.

Jelen előadás ezen alapállítást vizsgálja meg két szakdolgozaton keresztül; Deák Rita a dunántúli, Mihácz-Pálfi Anett az alföldi népvándorlás kori torzított koponyás temetkezéseket dolgozta fel. Bár a két dolgozat egymástól függetlenül készült, mégis közel azonos eredményeket hozott, melyek szerint a koponyatorzítás szokása nem feltétlenül köthető csak az „elit” réteghez, hanem a „szegényesebb” leletanyaggal eltemetett egyének között is található torzított koponyájú az 5. sz. első felében. Munkánk során a kérdés komolyabb átvizsgálását kíséreltük meg, a torzított és a nem torzított koponyás temetkezésekkel rendelkező temetők összehasonlítása alapján mindkét fent említett régióban.

Körösfői Zsolt

Adalékok az erdélyi Marosszentanna-Csernyahov kultúra kutatásához. Lelőhelyek a Nagy-Küküllő felső folyása mentén.

Az elmúlt néhány évben a Nagy-Küküllő Segesvártól forrásvidékéig tartó szakaszán fontos régészeti feltárásokra került sor, amelyek a kultúra erdélyi kutatásában mérföldkövet jelentenek. Erdélyben a Marosszentanna-Csernyahov kultúra és annak időszakának, a Kr.u. 3. század végétől a Kr.u. 4. század végéig/ 5. század elejéig (?) tartó korszak kutatása eléggé ellentmondásos. A helyi múzeumok állandó anyagi nehézséggel küzdenek, a népvándorlás korral foglalkozó szakemberek száma csekély, ennek ellenére fontos lelőhelyek kerülnek sorra napvilágra, ami inkább Fortuna istennőnek köszönhető, mint a még be nem induló nagyberuházásoknak, vagy még kevésbé tervezett kutatási programoknak, tervátsásoknak.

Előadásomban egy olyan kisebb régiót vizsgállok, ahol az elmúlt négy évtizedben végzett folyamatos terepbejárások, s a legújabb régészeti feltárások alapján a Marosszentanna-Csernyahov kultúra településrendszere viszonylagosan jól ismert, s Erdély kora népvándorlás kori történetének jövőbeli kutatásainak megkerülhetetlen referencia pontjává válik.

Véninger Péter

Kísérlet a tarsolylemezek virágainak térbeli értelmezésére

A honfoglalás kori tarsolylemezek mintái formailag domborművek - hiszen poncolással készültek - mégsem a domborművek készítésénél megszokott „szobrászi” logika segít abban, hogy a minták térbeli rendszerét megértsük. Sajátos módon, ehhez „grafikus” gondolkodás szükséges. Talán azért lehet ez, mert (ahogy közismert) a tarsolylemez minták textil minták másodlagos felhasználásai. Sokévi rajztanulás tapasztalatát felhasználva megpróbálom a tarsolylemezeket ábrázolt virágokat háromdimenziós formák síkbeli ábrázolásaként értelmezni. Szeretném bemutatni a térbeliséget érzékeltető rajzi eszközöket. Megpróbálom rekonstruálni, hogy a mintát tervező emberek milyen módszerrel próbáltak térbeliséget érzékeltetni. Úgy vélem, hogy a legtöbb honfoglalás kori virág minta (és a virágot alkotó elemek) pontosabban értelmezhetőek, ha ezt alkalmazzuk a minták szemlélésénél. A tarsolylemezek virágábrázolásait - szigorúan rajzi szempontból - szeretném nagyon röviden összehasonlítani néhány, ma közismert virágábrázolással, és azok térbeliséget érzékeltető megoldásaival. Így még inkább hangsúlyossá válnak a korabeli megoldások sajátosságai. Választ keresek arra, hogy a bemutatott rajzi rendszer szabályai alapján hogyan nézhetek ki a tarsolylemezeket látható virágok a valós térben. Szeretném meghatározni, és bemutatni, hogy a virágokat pontosan milyen nézetből ábrázolták. Az erre kapott válasz azonban olyan további kérdéseket vet fel, aminek megválaszolása további kutatásokat igényel.

Spekker Olga – Marcsik Antónia – Pálfi György – Molnár Erika

Daganatos megbetegedések előfordulása magyarországi történelmi népességek körében

Mai ismereteink szerint az ember daganatos megbetegedései közel egyidősek az emberiséggel, gyakoriságuk azonban rendkívül alacsony a korai történelmi időszakokban és csak a modern időkben indul rohamos emelkedésnek. Ennek hátterében több dolog is állhat. Az egyik, hogy a születéskor várható átlagos élettartam jóval alacsonyabb volt, mint